

Gün Ağarırken Karabağ

Garabagh At Sunrise

Dr. Öğr. Üyesi Zeki GÜREL *

Bir Hatırlatma: Tarihini Unutanlar Onu Tekrar Yaşamak mecburiyetinde Kalır Sovyet Sosyalist Cumhuriyetler Birliği'nin parçalanmasından sonra 1980'li yıllardan itibaren; beş bin yıllık Türk vatani olan Dağlık Karabağ, bölgenin yumuşak karni haline getirildi. Çardaklı kasabasında yaşayan Ermenilerin 1987'de Bakü idaresine isyan etmeleri sonucunda Çardaklı olayları bahane edilerek, bu bölgedeki Azerbaycan Türkleri baskı ve zulümlerle yurtlarından uzaklaştırılarak Bakü civarındaki Sumgayt'a yerleştirildiler. Dağlık Karabağ'daki kırılma noktası işte bu andı. Bölgede Ermeniler lehine nüfus dengelerini değiştirme çabalarına bir yenisi daha eklenmişti. Ermeniler çoğunluğun kendilerinde olduğunu iddia

* Gazi Üniversitesi Gazi Eğitim Fakültesi Türkçe ve Sosyal Bilimler Eğitimi Bölümü-ANKARA, zekigurel@gazi.edu.tr <https://orcid.org/0000-0001-5129-7033>

ederek Azerbaycan'dan ayrılarak Ermenistan'a bağlanmak istediler ve 20 Şubat 1988'de Dağlık Karabağ'ın Ermenistan'a bağlanması için oy kullandılar. Takvimler 12 Ocak 1989'u gösterdiğinde Sovyetler Birliği, Dağlık Karabağ'ı Azerbaycan'a bağlayan kanunda/antlaşmalarda herhangi bir değişiklik olmamasına rağmen bu bölgeyi kendisine bağladığını ilân etti. Azerbaycan Halk Cephesi ise Dağlık Karabağ'ın hiç tartışmasız bir şekilde Azerbaycan toprağı olduğunu deklare etti. Bunun üzerine 20 Ocak 1990'da Sovyet Askerî Birlikleri Bakü'ye sevk edildi ve pek çok masum Azerbaycan Türk'ünü acımasızca ve vahşice katlettiler. Dağlık Karabağ'da ise Ermeniler Rusların ve Fransa başta olmak üzere Batılı ülkelerin destekleriyle Türklere karşı saldırılar başlattılar, Türklere de 1992'de karşı saldırılara geçti iseler de bu direniş uzun soluklu olmadı. 26 Şubat 1992'de Hocalı Katliamı yaşandı. 16 Nisan 1993'de ateşkes ilan edilerek Birleşmiş Milletler Güvenlik Konseyi'nin 822 Numaralı kararı ile silahlı güçlerin Kelbecer'den çekilmesi istendi. Rusya, ABD ve Türkiye'nin ortaklaşa sunduğu barış planı Azerbaycan ve Ermenistan tarafından kabul edilmesine rağmen Dağlık Karabağ Ermenileri planı kabul etmeyerek çekişmeleri ve çatışmaları devam ettirdiler. Bütün bu süreçlerde Dağlık Karabağdaki Ağdere, Kelbecer, Cebail, Kubatlı, Zengilen, Laçın, Goradiz ve daha birçok vatan parçası Ermenilerin işgaline terk edildi. Devreye Agit ve Minnsk Grubu girdi ise de olaylar; Birleşmiş Milletlerin kararlarına rağmen devam etti ve Batının ve Rusya'nın şımarık çocukları Ermeniler, Türk vatanını işgalden bir türlü vazgeçemediler. Bütün bu olumsuzlukların yaşanmasında Azerbaycan'daki iç çekişmelerin/siyasî çekişmelerin de rolü oldu mu olmadı mı? Sorusunu da akl-ı selime sormadan edemeyeceğiz.

Ziya Şahin ve “Gün Ağarıırken Karabağ”

Araştırmacı yazar Ziya Şahin/Âşık Ziya Şahin 1961 yılında Kayseri'nin Pınarbaşı ilçesinin bir köyünde dünyaya gelmiş. Öğretmen lisesi mezunu olarak 1979'da Kayseri merkeze gelmiş ve Kayseri şeker Fabrikasında çalışmaya başlamış. Eli kalem ve mızrap tutanlardan... Şiirler yazmış, saz çalmış, söylemiş, yetmemiş tahkiyeli eserler ve belgesel özelliğı de olan araştırmalar kaleme alıp bunları kitap olarak yayımlamıştır (Gürel,2019:132-138).

Ziya Şahin'in bu yazımıza konu olan kitabı ise (Ziya Şahin, Gün Ağarıırken Karabağ Tarihini Unutanlar, Onu Tekrar Yaşamak Zorunda Kalır, İstanbul 2020, 232 s, Kariyer Yayıncılık İletişim, Eğitim Hizmetleri Ltd. Şti. yayını). Ziya Şahin, bu kitabını yayınlama sürecinde bana gönderdiğinde Ankara'daki bazı yayınevleriyle görüşmeler yaptım ama yayınlanması için vaktin ve saatin gelmesi gerekiyormuş, kitap ancak 2020 yılının Ekim ayında yayımlanabildi. Bu da mutlu bir tevafuktur Dağlık Karabağ otuz yıllık işgalin ardından artık özgürleşiyor, Azerbaycanlı kardeşlerimize ve Türk milletine hayırlı olsun hayırlara vesile olsun...

Kitaba ön sözü T.C. Azerbaycan Büyükelçiliğı yapmış Hulusi Kılıç yazmış (s.11-12). Sahayı bilen ve yaşanan açılara şahit olan bir büyükelçinin bu anlamlı ön sözünden sonraki yazı “Yüreğim Karabağ'ladı” başlığını taşıyor (13-22). Bu yazıyı yazansa Denizli Üniversitesi akademisyenlerinden Prof. Dr.Nurten Sarıca'dır.

Sarıca, ailesi 93 Harbi olarak bilinen Osmanlı-Rus savaşı sonrasında Kadim Türk vatani olan Karabağ'dan Van'a hicret edenlerden. Bu aile daha sonra 1915 Mayısında Van Ermeniler tarafından işgal edilince yapılan katliamlara ve vahşete de şahit olmuştur.

Ziya Şahin'in kitabı dört bölümden meydana gelmektedir. "Gün Ağarırken Karabağ" başlığını taşıyan birinci bölüm (s.23-31) aslında eserin giriş bölümüdür. Yazar, burada bu kitabı yazmaktaki meramını ortaya koymaya çalışmıştır. "Hocalı Katliamına Adım Adım" başlıklı ikinci bölüm (s.33-40) ile "Hocalı Katliamında Neler Olu?" başlıklı üçüncü bölümde(s.41-47) okurunu Dağlık Karabağ ekseninde Azerbaycan-Ermeni savaşı ve neticelerin götürmek istemektedir. Bu iki bölümde yaşanan süreçteki Türklere reva görülen insanlık dışı davranışlar, siyasî gelişmeler ve Hocalı'daki soykırım şahitleriyle ve fotoğraflarla desteklenerek anlatılmaktadır.

İnsan Hakları İzleme Örgütü, Hocalı Soykırımını Dağlık Karabağ'ın Ermeniler tarafından işgalinden bu yana gerçekleşen en kapsamlı sivil katliamı olarak nitelendirmiştir. Azerbaycan Cumhuriyeti'nin resmî makamlarının açıklamalarına göre bu katliamda 106'sı kadın, 83'ü çocuk olmak üzere toplam 613 Azerbaycanlı Türk, Ermenilerce akla hayale gelmeyecek işkencelerle öldürülmüştür. B u katliamları yapanlardan bir Ermeni Zori Balayan, daha sonra kaleme aldığı Ruhumuzun Canlanması adlı kitabında insanlığın yüz karası bir itirafta bulunmaktadır:

"Biz arkadaşımız Haçatur'la ele geçirdiğimiz eve girerken 13 yaşında bir Türk çocuğunu pencereye çivilemişlerdi. Türk çocuğunun bağırsı çağırışları çok duyulmasını diye, Hacatur, çocuğun annesinin kesilmiş memesini çocuğun ağzına soktu. Daha sonra bu 13 yaşındaki Türk'e onların atalarının bizim çocuklara yaptıklarını yaptım. Başından, sinesinden ve karnından derisini soydum. Saate baktım, Türk çocuğu 7 dakika sonra kan kaybından öldü.

İlk mesleğim hekimlik olduğuna göre hümanist idim, bunun için de Türk çocuğuna yaptığım bu işkencelerden dolayı kendimi rahatsız hissetmedim. Ama ruhum halkımın yüzde birinin bile intikamını aldığım için sevinçten gururlanırdı. Haçatur, daha sonra ölmüş Türk çocuğunun cesedini parçalayarak doğradı ve bu Türk'le aynı kökten olan köpeklere attı. Akşam aynı şeyi üç Türk çocuğuna daha yaptık. Ben bir Ermeni vatansever olarak görevimi yerine getirdim.

Haçatur da çok terlemişti, ama ben onun gözlerinde ve diğer askerlerimizin gözlerinde intikam ve güçlü hümanizmin mücadelesini gördüm. Ertesi gün biz kiliseye giderek 1915'te ölenlerimizin ve ruhumuzun dün gördüğü kirden temizlenmesi için dua ettik."

Ziya Şahin'in Zori Balayan'ın Ruhumuzun Canlanması kitabından diye alıntı yaptığı bu vahşet, Doç Dr. Boraz Aziz'in Hocalı Soykırımını adlı kitabında da anlatılmaktadır (Aziz, 2014:75).

Ziya Şahin'in kitabında anlattığına göre Hocalı'daki katliamın sonucunun şahidi olanlardan biri de Mübariz Allahverdiyev'dir. Yazar, bu kısmı şöyle anlatıyor:

“Allahverdiyev, Azerbaycan Üniversitesi Tıp Fakültesi’nde anatomi uzmanı... Katliam günü bütün ailesi Hocalı’daydı. Haberi alır almaz Bakü’den Hocalı yakınındaki Ağdam’a gitti. Yaralıları, işkence ile öldürülen 613 cesedi tek tek gözleriyle gördü. Mübariz Allahverdiyev, uzmanlığı gereği sürekli kadavralarla çalışıyordu. Ancak o gün gördüğü cesetler karşısında, o bile dehşete düştü.

Allahverdiyev, Ermeni doktorun yargılanmasını talep ediyor. Çağrısı bütün dünyaya... Tek isteği, hayvanlara bile reva görülmecek bu işkencenin cezasız kalmaması...” (Şahin, 2020:44-45)

Kitabın dördüncü bölümü ise “Başımıza Gelenler” başlığını taşıyor. Ziya Şahin, bu bölümde şahitleri konuşturuyor. Yani bu bölüm Karabağ olaylarıyla ilgili birinci elden kaynak niteliğindedir (s.49-128). Bu bölümde bilgisine başvuru alanların isimleri ise şöyle: Vüsale Aliyeva, Aslı Aliyeva, Gülperi Hanlarova, Rada Abbas, Metanet Abbasova, Muhtar Gasimov, Şemşir Aliyev,... Bu isimler arasında sağlıkçılar var, gazeteciler var, askerler var, akademisyenler var bir de savcı var.

Ziya Şahin, bu kitabında kendisine ulaştırılan birinci elden malzeme niteliğindeki hatıralardan bir tahkiyeli metin kurgularken yer yer de eser için bir zenginlik olan şiirler de koymuş. Bu şiir kendi şiirleri ise de Şehit Şemşir Aliyev için destan şairimiz Niyazi Yıldırım Gençosmanoğlu’nun bir şiirini uyarlayarak şöyle seslenmiştir onun şahsında bütün şehitlerimize(s.115):

KARA ŞEMŞİR

Kara Şemşir kara üzüm gözlü Şemşir oy oğul
Dedem Korkut Şahlaroğlu neslinedir soy oğul

Odlar yurdu Oğuz elin balası
Azerbaycan ebedî yurt kalası’dır ay oğul

Ata yurdum dedin baş koyduğun toprağa
Bu sendeki soydan gelen huy oğul

Düşlerimde gördüm kanlı gömlek üstünde
Ol mübarek Peygamber’in dizindesin ay oğul

Vatan dedin namus dedin yurduna
Hem mavisin hem yeşilsin bayrağında ay oğul

Sana değen ık Peygamber katına
Ol mberek avcu içre birer birer say oğul

Kem gzller hor bakarmış vatana
Azerbaycan yok olmadan olmaz böyle Şey oğul

Denilmiştir can sağ iken yurt vermeniz düşmana
Hacı dayın gibi bu sendeki huy oğul.

Kafkaslar'a, Altaylar'a and olsun
Karabağ'a, Hocalı'ya and olsun

Biz bu yoldan döner isek namus bize ar olsun
Vatanımsan Canımsan ay oğul.

Sonuç yerine “Düşün bir kere, Osmanlı İmparatorluğu ne oldu? Avusturya-Macaristan İmparatorluğu ne oldu? Dünyayı rkten Almanya'dan bugün ne kaldı: Demek hiçbir Şey sürekli değildir. Bugün lmsz gibi görünen nice glerden, ileride belki pek az Şey kalacaktır. Devletler ve Milletler, bu idrakin içinde olmalıdırlar. Bugün Sovyet Rusya, dostumuzdur, komşumuzdur, mtfefikimizdir. Bu dostluğa ihtiyacımız vardır. Fakat yarın ne olacağını kimse kestiremez. Tıpkı Osmanlı İmparatorluğu gibi, tıpkı Avusturya-Macaristan İmparatorluğu gibi parçalanabilir. Bugün elinde tuttuğu milletler, avuçlarından kaçabilirler. Dünya yeni bir dengeye ulaşır. O zaman Türkiye ne yapacağını bilmelidir. Bizim, bu dostumuzun idaresinde dili bir, inancı bir, öz kardeşlerimiz vardır. Onlara sahip çıkmaya hazır olmalıyız.

Hazır olmak, yalnız o günü susup beklemek değildir, hazırlanmak lzımdır. Milletler buna nasıl hazırlanır? Manevı köprülerini sağlam tutarak!

Dil, bir köprüdür;

İnanç, bir köprüdür;

Tarih, bir köprüdür.

Bugün biz bu kitlelerden dil bakımından, gelenek, görenek, tarih bakımından ayrılmış, çok uzağa düşmüşüz. Bizim bulunduğumuz yer mi doğru, onlarınki mi? Bunun hesabını yapmakta fayda yoktur. Onların bize yaklaşmasını bekleyemeyiz. Bizim onlara yaklaşmamız gerekli... Kklerimize inmeli ve olayların böldüğü ta-

rihimizin içinde bütünleşmeliyiz. Tarih bağı kurmamız lazım, folklor bağı kurmamız lâzım... Bunları kim yapacak? Elbette biz! Nasıl yapacağız? İşte görüyorsunuz, dil encümenleri, tarih encümenleri kuruluyor... Dilimizi, onun diline yaklaştırmaya ve böylece birbirimizi daha kolay anlar hale gelmeye çalışıyoruz... Tarihimizi ona yaklaştırmaya çalışıyoruz, ortak bir mazi yaratmak peşindeyiz. Bunlar açıktan yapılmaz, adı konarak yapılmaz, bunlar devletlerin ve milletlerin derin düşünceleridir.”

Atatürk'ün bir önsezi, bir talimat olarak önümüze koyduğu Türk Dünyası ile ilgilenme işi yıllarca askıya alınmıştı. Bu hedefleri bir türlü fiilî duruma dönüştüremedik nedense. Dün bahanemiz S.S.C.B. emperyalizmiydi ve Çin emperyalizmiydi tamam anladık; 1990 sonrasında S.S.C.B. dağıldı ve bugünün dünyasında altı Türk bayrağı hür dalgalanıyor (Azerbaycan, Kazakistan, Kırgızistan, Kuzey Kıbrıs Türk Cumhuriyeti, Özbekistan, Türkmenistan ve Türkiye). Gaspıralı İsmail Bey'in 1900'lü yılların başında önümüze bir hedef olarak koyduğu “Dilde, fikirde, işte birlik” ülkümüzü hâlâ gerçekleştiremedik ise bahane ne?

Benim katıldığım ve dahlimin olduğu milletlerarası her bilgi şöleninde Karabağ meselesi gündeme gelmiş ve bununla ilgili mutlaka sonuç bildirisine yansıyan bir karar alınmıştır:

1.Birinci Türk Dünyası Yazarlar Kurultayı'nın (23-25 Ekim1992 Ankara)Sonuç Bildirisinin 12. Maddesinde “Türk Dünyasını ilgilendiren meselelerde (Karabağ, Kıbrıs, Irak Türkleri, Kırım, Afganistan, Doğu Türkistan, Bosna-Hersek vb.) yazar ve şairlerimiz ortak kamuoyu oluşturmalıdır” (Gürel,1992:148).

2.İkinci Türk Dünyası yazarlar Kurultayı'nın (8-10 Aralık1994 Ankara)Sonuç Bildirisinin 12. Maddesinde: “Türk Dünyasında demokrasi hareketlerinin yerleşmesi ve kökleşmesi için yazarların birbirleriyle daha yakın temas içinde bulunarak, Azerbaycan, Bosna Hersek, Çecenistan ve Keşmir'deki insanlık dışı saldırılar karşısında ortak vicdanın sesinin duyululması, II. Türk Dünyası Yazarlar Kurultayı'nın bu kararının dünyadaki ilgili bütün mercilere duyurulması görevinin İLE-SAM'a verilmesi” (Gürel-Yüksel, 1998:549).

3.Türk Dünyası Yazıcılarının III. Kurultayının Beyannamesi'nin 10. Maddesinde (6-7 Noyabr/Kasım 1996 Bakü-Azerbaycan):”Türk Dünyası yazıcılarının III. Kurultayı adından, gondarma ‘Dağlık Garabağ Respublikası’nda beynelhalk normlarına zıd olan ‘prezident seçkileri’ geçirilmesi gatiyyetle pisenilsin”

4.Birinci Uluslararası Avrasya Türk Dünyası Çocuk Edebiyatı Yayıncılığı Sempozyumu (14-23 Nisan 2014 Türk Dünyası Kültür Başkenti Eskişehir)Sonuç Bildirisinin 53. Maddesi: “Türk-İslâm Dünyası başta olmak üzere bütün dünyada insan hakları ihlalleri konusunda Türk Dünyası çocuk edebiyatçılarının duyarlı olmasına ve bu hususlarda Türk Dünyasında yaşananlarla ilgili (Karabağ, Balkanlar, Doğu Türkistan, Kafkaslar, Kırım, Suriye, Irak, ...)dünyanın dikkatini çekmek hususunda birlikte hareket edilmesine.”(Gürel, 2014:52).

Türk Dünyasının yazarları, aldıkları bu uluslar arası kararlara rağmen; Ka-

rabağ meselesi başta olmak üzere Türk Dünyasındaki yaşanan işgaller ve insan hakları ihlalleri konusunda yeterince duyarlı olup bu konuları eserleri vasıtasıyla hem kendi ülkelerimizin hem de dünyanın gündemine yeterince getirmemişlerdir diyebiliriz. Bu konuda duyarlı şair ve yazarlarımızın yaptıkları çalışmalara örnek verecek olursak:

Azerbaycan'dan AMEA Nizami Gencevi Adına Edebiyat İnstitutu'ndan Prof. Dr. Merziye Necefova, XVIII. Türk Tarih Kongresi'nde sunduğu "Türk şiirinde Hocalı Soykırımı ve Ermeni Vandalizmi" başlıklı bildirisinde bu konuda şu tespitlerde bulunuyor:

"ağdaş Azerbaycan şiirinde, eserlerinde düşman-Ermeni imgesi yaratmayan bir şair bulmak zordur. Bahtiyar Vahabzade, Mahmad Araz, Nariman Hasanzade, Zalimkhan Yagub, İlyas Tabdig, Cabr Novruz, Hüseyin Kurdoğlu, Mehmed İsmail, Mehmed Aslan, Famil Mehdi, Alamdar Guluzade ve diğer şairlerin eserlerinde düşmen obrazı yaratılmıştır. Ermeni barbarcılığı, Ermeni vandalizmi, Ermeni vahşeti, zihin gücündeki okuyucuya takdim edilmiştir. şair Hüseyin Kurtoğlu çok farklı ve etkili bir yöntem seçerek düşmanın imajını yaratırken en etkili konulara dikkat çekmiştir. Halil Rıza'nın şiiri daha katı, radikal boyalar tarafından tasvir edilmiştir Düşman yaşlı adamı, kadını ve bebeğini görmezden geliyor. Tarihimizde görülmeyen vahşeti, zulm esirlerimize karşı gösteriyorlar. İnsanlar ciddi incitilir, cesedi keser bakar. Az yaşlı kız çocuklarının namusuna tecavüz ediliyor. Halil Rıza Ulutürk, halkına bu dehşeti, korkunç vahşetleri unutmamayı tavsiye edir." (Caferova, 2018:205).

Azerbaycan Türk Edebiyatında konunun ele alınışı üzerine yapılan bu değerlendirmeden sonra Türkiye Türklerinin edebiyatında bu konuda ne var diye baktığımızda karşımıza ilk çıkan eser Osman Gazi Kandemir'in Karanfil adlı romanı oluyor. Kurgan Edebiyat yayınları arasında çıkan bu romanda; Türkiyeli bir Yüzbaşı, Azerbaycan-Ermenistan savaşında Halk Cephesine ve bağımsızlığına yeni kavuşmuş Azerbaycan ordusuna danışmanlık yapmak üzere Nahcivan yollarında. Tıpkı 1918 yılında Bakü'ye yardıma giden Kafkas İşlm Ordusu'nun komutanı Nuri Paşa gibi. Ama onun gibi subayları ve birlikleriyle değil, yalnız başına... Romanda savaşın karanlık yüzünün yanı sıra o savaşta alevlenen bir aşk hikyesi de tahkiyeyi merak unsuru açısından zenginleştiriyor. Tarih meraklıları için de bir hayli bilgi yüklü bir roman...

Türkiye’de olduğu kadar Avrupa’da ve Türk Dünyasında da tanınan çağdaş ozanlarımızdan Ozan Arif Şirin’in (Giresun1949-Samsun 2019), Karabağ’ın 1992’de Ermeniler tarafından işgali sırasında yazdığı “Ya Karabağ Ya Ölüm” şiirini nasıl unuturuz:

Dünya duysun bu sesi, bu ses şarkın sesidir
Peygamberin övdüğü, necip ırkın sesidir
Bu ses Azarbayca’nın, bu ses Türk’ün sesidir
Bu Ermeni tak etti, canımıza tak artık!
Ya Karabağ ya ölüm! Başka yolu yok artık!

Karabağ’da kan var kan, ağlıyor Azarbaycan
Karabağ’da karalar, bağlıyor Azarbaycan
Kanlar karı eritti, çağlıyor Azarbaycan
Vahşet bu, vahşet dünya, dön başını bak artık!
Ya Karabağ ya ölüm! Başka yolu yok artık!

Dünya, göz yumamazsın bu insanlık suçuna
Gözünü kan bürümüş, bak Ermeni piçine
Benim diyor girmiş de hududumun içine
Ya bu işe bir dur de ya aradan çık artık!
Ya Karabağ ya ölüm! Başka yolu yok artık!

İşte dünya anlasın Karabağ Türk, bitmiştir!
AGİT de kararında bunu tasdiq etmiştir
Ermeni vatanımı resmen gaspa gitmiştir
Kainatın önünde benim alnım ak artık!
Ya Karabağ ya ölüm! Başka yolu yok artık!

Azerbaycan bir gözdür, Karabağda bebeyi
Yani Azerbaycan’ın tam ortası,göbeyi
Gözümemi göz dikti bu Ermeni köpeyi?
Bu köpek senin dünya! Kapımızdan çek artık!
Ya Karabağ ya ölüm! Başka yolu yok artık!

Ben zaten Ermeni’yi hallerinden tanırım
Bin dokuz yüz on sekiz yıllarından tanırım
Kanıma batırdığı ellerinden tanırım
Şart oldu o elleri kökünden kırmak artık!
Ya Karabağ ya ölüm! Başka yolu yok artık!

Plan şu: Karabağ'a önce özerk denecek
Parlamento oylama, kahbelikler dönecek
Peşinden de Ermeni Karabağ'a konacak
Ondan sonra Ermeni kök salacak. Sök artık!
Ya Karabağ ya ölüm! Başka yolu yok artık!

Dünyayı kandırıyor Ermeni lobbileri
Amerika ve Moskov en büyük abileri
Lejyonerler yığıyor Fransa gibileri
Ankara da bu kadar olamaz ... artık!
Ya Karabağ ya ölüm! Başka yolu yok artık!

Karabağ'da kap-kara bir destan yazılırken
Savulmasız insanlar kurşuna dizilirken
Bebeklerin başları taşlarla ezilirken
Kimse bana diyemez dişlerini sık artık!
Ya Karabağ ya ölüm! Başka yolu yok artık!

Genç, ihtiyar, kadın, kız, demeden kıyılmakda
Kolları kesilmekte, gözleri oyulmakda,
Dalqa-dalqa semaya feryadlar yayılmakda
Bir şehidin mezarı bir taneden çok artık!
Ya Karabağ ya ölüm! Başka yolu yok artık!

Televizyon veriyor, verince bakılıyor
O mübarek mesçidler, camiler yıkılıyor
Sofrada boğazıma lokmalar takılıyor
Gardaşlarım ölürken bana hayat yük artık!
Ya Karabağ ya ölüm! Başka yolu yok artık!

Nerdesin ehli İslam? Ey Muhammet ümmeti!
Sende mi görmüyorsun bu zulmü, bu vahşeti?
İşte gün vahdet günü, Gerçekleştir vahdeti!
Allahu Ekber deyib, tek yumruk ol tek artık!
Ya Karabağ ya ölüm! Başka yolu yok artık!

Müslüman Türk her zaman vahdetin istekçisi
Ama şimdi mazlum Türk çok olur köstekçisi
Malesef İran bile Ermeni destekçisi
İslami istismara benim karnım tok artık
Ya Karabağ ya ölüm! Başka yolu yok artık!

Türk'ün dostu Allah'tır İslam'a inanmıştır
İslam'da Hubbül Vatan, Minel İman denmiştir
Yani vatan aşkını İmanla bir anmıştır

Demedi deme dünya bana cihat hak artık!
Ya Karabağ ya ölüm! Başka yolu yok artık!
Konuş, konuş dünya, konuş sesin duyulsun, sesin
Bir ateşkes tutturdun nerede ateşkesin?
Bundan sonra o ateş isterse kesilmesin
Ateşkesi münasip yerlerine sok artık!
Ya Karabağ ya ölüm! Başka yolu yok artık!
Ermeni vampir gibi kanımızı içecek
Sonra bir ateşkesle acımız mı geçecek?
Bu rüzgârı ekenler fırtınayı biçecek
Ozan Arif Diyor Ki Yaydan Çıktı Ok Artık!
Ya Karabağ Ya Ölüm! Başka Yolu Yok Artık!

DÜNYA-DER Dünya Yazarlar ve Aydınlar Derneğini birlikte kurduğumuz Osman Baş ise, Hâr-ı Bülbül adlı kitabında yer alan “Hâr-ı Bülbül” başlıklı şiirinde; sadece, Ermeni işgalindeki Karabağ kenti Şuşa’da Çıdır Ovasında yetişen Hâr-ı Bülbül çiçeğine seslenirken bir zaferi müjdelemektedir adeta:

“Bahar ötesi yaz, yaz ötesi Hazar;
Hazar’ın yüreğinde hâr-ı bülbül.
Hazar’da dalga dalga bahar;
Arı dalda, dalda bülbül hâr-ı bülbül

Fırtınalar esintiye dönende,
Damlalar isyan edecek ciseye.
Haydi uyan! Şafakta düğün olsun,
Mehmetçik hazırlık yapıyor sefere,
Dik dur vatan toprağında, alnın açık olsun.

Şimdi bahardayım, yolum Şuşa’ya
Çıdır düzünde bülbül olacağım,
Hâr-ı bülbüle konacağım önce,
Düşmana şimşek olup çakacak
Dostun hasretine son vereceğim.(Baş,2012:96)

Bu Őiirin, Azerbaycan devlet sanatçısı Azerin tarafından bestelenip seslendirildiğini de belirtmeliyiz.

Yusuf Dursun'un ()15/18 Haziran 2014 tarihleri arasında Azerbaycan'a yaptığı ziyaret sonrasında İstanbul'da 28 Haziran 2014 tarihinde yazıldığı "Yüreğimi Azatlık'ta Bıraktım" başlıklı Őiirden hareketle Őunu özellikle belirtmekte fayda vardır: Türk Dünyasının yazar ve Őairlerinin bir Şekilde Türk Dünyasını gezip görmeleri sağlanmalıdır ve onlardan da Türk Dünyasına ait intibalarını yazmaları istenmelidir. Her sene olmasa bile birkaç sene arayla da bu yazı ve Şiirler Türk Dünyası Dile Gelse adıyla kitaplaŐtırılıp Türk Dünyasının yeni yetişen nesillerine Türkçenin ve Türklüğün hediyesi olarak sunulsa derim...

Yüreğimi Azatlık'ta Bıraktım

İstanbul'dan havalanan yüreğim,
Azerbaycandiyarınasüzüldü.
Hakyol üzre kabul olan dileğim,
Bayrağımın yıldızına yazıldı.

Bakü toprağına ayak basanda,
Ay yıldız altında özüme döndüm.
"GardaŐım" sözünü duyduğum anda,
Vuslatın aŐkıyla kor gibi yandım.

Azerbaycan, istiklali kutlarken
Öz kardeŐler birbirine karıŐtı.
Türküler, Şiirler ve marŐlar derken
Kadim dostlar güzellikte yarıŐtı.

Kanım dondu Azatlık'ı gezerken
Sandım 20 Ocak bende canlandı.
Őehitlerim gökyüzünde yüzerken
Al bayrak altında ruhum dinlendi.

Bir mavi çarŐaftı Hazar Denizi,
Apardı ruhumu Şehit katına.
Yüce Rabbim, mahzun etme sen bizi;
Erelim cümlemiz gül beratına.

Gence'de bir akşam söz dile geldi,
Şiir bülbülleri bir bir Őakadı.
Ozanlar elinde saz dile geldi,
Gönül atlasına kilim dokudu.

Bir yiğit tanıdım, adı: Hüseyin.
Namaz kılmam için seccade verdi.
Dilleri bülbüldü, kalbi güvercin;
Say ki yüreğini kalbime serdi.

Tohuz'da bir sabah bülbül dinledim,
“Karabağ esirken susmam!” diyordu.
Her nefeste ta yürekten inledim,
“Ölmeden figanı kesmem!” diyordu.

Kışlada gururla halaya durdum,
Azerbaycan askeriyle kol kola.
Çifte bayrakların altında girdim,
Milletime ışık veren bu yola.

İstanbul'a doğru yelken açarken
Bakü semasına son defa baktım.
Öz kardeşim için candan geçerken
Yüreğimi Azatlık'ta bıraktım. (Dursun,2017:118-121)

Yavuz Bülent Bakiler, Azerbaycan'dan Türkiye'ye hicret ederek Sivas'a yerleşen bir ailenin evladıdır. Onun Türk Dünyasını kucaklayan bazı şiirlerinde Karabağ özleminin öne çıktığını görürüz. İşte o şiirlerinden biri de “Karabağ Hasreti” başlığını taşımaktadır:

Karabağ Hasreti

-1-

Şimdi uzaklarda kalan bir şehir vardır
Camileri yıkılmış, minareleri yarım
Bu şehrin çilesini ben çekerim yıllardır
Hasretimi ben duyarım.

Şimdi uzaklarda kalan bir şehir vardır
Ki sızlatır yüreğimi yıllardan beri
Vatan olmasına vatan Anadolucasına
Ama vatan haritamda yok yeri.

Güzelim türküleri türkülerimiz gibidir
Ve kalpaklı, bindallı oyunlarını balam
Bilenlerimiz bilir.

Bir gün bir selâm gitse Anadolumdan
O şehirden sımsıcak bin selâm gelir.

-2-

Balam balam diyerek, okşardı beni anam
Anam'ın dizlerinde ben Hazar'ı yaşadım
Hazar'ın diliyle benim dilim bir
Hazar, şimdi yere inmiş bulutlar mahşeridir.

Ve Karabağ çekik gözlü bir Türkmen kızı gibi
Hazar'ın yakınında mahzun güzelliğiyle
Dedem Hacı Murat'ın destan şehridir.
Çağrılısam yollarına düşebilirim.

Toprağına bayraklarla girebilirim
Karasevdalılar gibi hasretim Karabağ'a
Uğruna ölebilirim.
Bir gün biterse her şey Karabağ'ı görmeden
İstemem bandolar, büyük çelenkler...
Allah'ım ruhuma biraz sükun var.
Üstüme okunmuş birkaç avuç mübârek
Karabağ toprağından serpilse yeter.(Bakiler,2005:207-208)

Çağdaş Türkiye Türk Edebiyatında Türk Dünyasının meselelerini öne çıkartan, özlem yüklü edebiyat eserlerinin tamamı elbette ki bu örneklerle sınırlı değildir. Ziya Şahin de bu kervana Gün Ağarırken Karabağ adlı eseriyle katılmış ve katkı sunmuştur. Yazarımızı bu eseri ve duyarlılığından ötürü diğer edebiyatçılarımızla birlikte kutluyoruz.

Konuyla ilgili son cümlelerimiz de bir şairimizin dilinden bir çağrı olsun:

Ayağa kalkmalı dimdik ayağa,
Bölük bölük, birlik birlik ayağa...
Burada can verirse çınarın oğlu
Acmak için bir öor zambak Bosna'da,
Tütmek için bir karanfil Bakü'de,
Uçmak için Kafkaslar'da bir kartal,
Açmak için Filistin'de bir gonca
Baharda ümid nerden bulurdu

Ayağa kalkmalı dimdik ayağa,
Bölük bölük, birlik birlik ayağa...
Ya hür gir, ya kalma şu gelen çağa
Belki bu son seferberlik ayağa!
Yalnız ölüm yıkabilsin toprağa

Ayağa kalkmalı dimdik ayağa.(Gürel,1997:97)

“Parçalanıp bölünmeyin”(Âl-i İmrân 3/103), “Allah’a ve Resûl’üne itaat edin ve birbirinizle çekişmeyin. Sonra gevşersiniz ve gücünüz, devletiniz elden gider. Sabırlı olun. Çünkü Allah sabredenlerle beraberdir.”(Enfâl 8/46).

Karıncadan, ibret al karıncadan!..

Kudreti yok; zarif, narin, inceden

Kendi kuvvetin yüzlerce katın,

Kaldırıyor, götürüyor yenceden

Berberlik gün doğurur geceden.”(Gürel,2008:77)

Evet! Teker teker bir nefeste sönen bir cerağız biz. Birleşende öbek, geçit vermez dağız biz.

Gün Ağarırken Karabağ adlı eseriyle Ziya Şahin bize bir daha hatırlattı ki “tarihini unutanlar, onu tekrar yaşamak zorunda kalır.” İki devlet bir millet olmanın sonucunu Karabağ’da hep birlikte gördük ve yaşadık. Kardeş Azerbaycan’ın Karabağ Zaferini bu kitap vesilesiyle bir daha kutluyoruz...

Kaynakça:

Altuntaş, Halil-Şahin, Muzaffer (2007). Kur'an-ı Kerim Meâli, 14. Baskı, Ankara: Türkiye Diyanet İşleri Başkanlığı Yayını.

Aziz, Boraz (2014). Rus-Ermeni Birliklerinin Türk Soykırımını Hocalı Soykırımını, Çeviren: Prof. Dr.Sabahattin Şimşir, İstanbul, IQ Kültür Sanat Yayıncılık.

Bâkiler, Yavuz Bülent (2005). Harman-Bütün Şiirleri-, 9. Baskı, İstanbul: Size Dergisi Yayınları.

Baş, Osman (2012).Hâr-ı Bülbül, Ankara: Akçağ yayınları.

Caferova, Merziye (2018).”Türk Şiirinde Hocalı Soykırımını ve Ermeni Vandalizmi”, XVII. Türk Tarih Kongresi 1-5 Ekim 2018 Ankara Bildiri Özetleri, Ankara: Türk Tarih Kurumu Yayını.

Dursun, Yusuf (2017).Önce Vatan Canımız Vatana Kurbandır Bizim Millî Şiirler, 2. Baskı, İstanbul: Nar Yayınları.

Gürel, Zeki –Yüksel, Hasan Avni(1998).II. Türk Dünyası Yazarlar Kurultayı 8-10 Aralık 1994 Ankara-Türkiye Bildiriler, Ankara: İLESAM Türkiye İlim ve Edebiyat Eseri Sahipleri Meslek Birliği Yayını.

Gürel, Zeki (1992).I.Türk Dünyası Yazarlar Kurultayı 23-25 Ekim 1992 Türkiye Bildiriler ve Tartışmalar, Ankara: İLESAM Türkiye İlim ve Edebiyat Eseri Sahipleri Meslek Birliği Yayını.

Gürel, Zeki (2014).”I. Uluslar arası Avrasya Türk Dünyası Çocuk Edebiyatı Sempozyumu'nun Ardından”, Türk Yurdu Dergisi, Ankara: Türk Ocakları Yayını, Yıl: 103, Sayı:322, s.48-52.

Gürel, Zeki (2019).”Pınarbaşılı Şair-Yazar Âşık Ziya Şahin”, İKSAD Uluslar arası Erciyes Bilimsel Araştırmalar Kongresi 26-28 Nisan 2019 Kayseri-Türkiye Bildiriler, Editörler: Prof. Dr. Mustafa Talas-Ögr. Ali Söylemez, (www.erciyeskongresi.org)

Gürel, Nazlı Rânâ (1997).Baharnâme, Kastamonu: Hâcegân Yayınları.

Gürel, Nazlı Rânâ (2008). Dağları Tutukladılar, Ankara: Berikan Yayınları.

Kandemir, Osman Gazi (2013). Karanfil, Ankara: Kurgan Edebiyat Yayınları.

Şahin, Ziya (2020). Gün Ağarırken Karabağ Tarihini Unutanlar, Onu Tekrar Yaşamak Zorunda Kalır, İstanbul, 232 s, Kariyer Yayıncılık İletişim, Eğitim Hizmetleri Ltd. Şti. yayını.

Şahin, Ziya (2013). Gün Ağarırken Karabağ, İstanbul: Kariyer Yayıncılık.

“Türk Dünyası Yazıcılarının III. Kurultayının Beyannameesi” (1996). Halk Gazeti, Bakü: 9 Noyabr, 218(22360), s.2.

<https://siir.alternatifim.com/sair/ozan-arif/ya-karabag-ya-olum> (Erişim:13.12.2020,saat:21:51)

Dr. Öğr. Üyesi Zeki GÜREL

<https://www.facebook.com/trtavaz/videos/1326943417373856>
(Erişim:13.12.2020,saat:22:20)

(Eri-

https://www.turtep.edu.tr/index.php?sayfa=ataturk_ongorusu
(Erişim:14.12.2020, saat:12:22)

(Eri-